

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี อันปรากฏในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี 2517 ที่พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำถึงแนวทางการพัฒนา บนหลักการพึ่งตนเองของคนไทย เพื่อให้เกิดความพอมีพอกินพอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงการมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และความไม่ประมาท ตระหนักถึงกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบอย่างมีขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา และการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต

ในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของไทยในปี 2540 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8) ประเทศไทยกำลังดำเนินแผนพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเน้นการพัฒนาประเทศตามแนวทางนี้เป็นหลัก จึงประสบความล้มเหลว และเกิดความไม่ยั่งยืนในสังคมหลายมิติ เช่น มิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าว รัฐบาลต้องหาแนวทางแก้ไขการพัฒนาให้สอดคล้องกับสังคมไทยให้มากที่สุด จึงระดมกำลังทรัพย์ กำลังคน หาแนวคิด รูปแบบ และปัจจัยในด้านต่าง ๆ ขึ้น ในที่สุดเมื่อปี 2545 จึงได้หันกลับมามองในปัจจัยพื้นฐานทางสังคมไทยคือ เกษตรกรรม อันเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเสียใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทการดำรงชีวิตที่แท้จริงของสังคมไทย โดยเฉพาะทิศทางของแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศอย่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จึงได้อันเชิญหลักการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ และเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ ที่พึ่งพิงเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ในกระบวนการสร้างความรู้ เศรษฐกิจเงินลงทุน จากภายนอกประเทศเป็นหลัก โดยไม่ได้สร้างความมั่นคง และเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในประเทศ ให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกจนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่อันส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทย

ภาครัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยอย่างเป็นระบบ ด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็น

พื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล และยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 1-2)

ในระดับสถาบันการศึกษาได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิสัยทัศน์สำคัญในการพัฒนา ดังกล่าวว่า “เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ คุณธรรม นำชุมชนพัฒนาให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการหลักสูตรวิชาเรียนในระดับหนึ่งแล้ว ในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิถีไทยผู้สอนจึงได้ตระหนักถึงแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการมีกระบวนการพัฒนาดังกล่าวเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าถึงการใช้ชีวิตที่พอเพียง และสำนึกในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบต่างๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบคอบที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในการสร้างสำนึกตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนวิชาวิถีไทย
- 2.2. เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีพฤติกรรมการใช้ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานความมีเหตุผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันที่ดี

3. คำถามวิจัย

นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้ค่านิยมในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร และกระบวนการเรียนวิชาวิถีไทยได้มีส่วนพัฒนาการเรียนรู้อย่างไร และค่านิยมถึงความมีเหตุผลพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีอย่างไร

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนวิชาศึกษาทั่วไป(GE) วิชาวิถีไทย จำนวน 32 คน ในชั้นปีการศึกษาปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้การสร้างสำนึกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมใช้ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนวิชาวิถีไทย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การใช้กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนของผู้สอนที่จะนำกระบวนการเรียนการสอนวิชาวิถีไทย

วิชาวิถีไทย หมายถึง รายวิชาศึกษาทั่วไป(GE)ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามใช้เป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาจะต้องลงเรียนในหลักสูตรต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

การสร้างสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิถีไทย อันจะก่อให้เกิดการตระหนักในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พึงพอใจด้านใช้ค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมความพอประมาณ และค่านิยมการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พฤติกรรมอันพึงประสงค์ในการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในการใช้ค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมความพอประมาณ และค่านิยมการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการเรียนการสอนของอาจารย์

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านวิชาวิถีไทย
2. ได้ทราบเกี่ยวกับความรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
3. นักศึกษามีสำนึกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานด้านความมีเหตุผลพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี
4. หน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง